

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для підготовки до семінарських і практичних занять з дисципліни
**«КОМПАРАТИВІСТСЬКІ ДОСЛІДЖЕННЯ
В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ»**

для здобувачів ступеня доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні
вищої освіти у галузі 01 «Освіта, педагогіка»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Тема 1. Освіта дорослих як об'єкт компаративістських досліджень.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. З'ясуйте найважливіші цивілізаційні виклики, загрози і бар'єри розвитку освіти дорослих у зарубіжних країнах.

Завдання 2. Проаналізуйте соціально-економічні, соціокультурні, політичні, особистісні фактори розвитку освіти дорослих у зарубіжних країнах.

Завдання 3. Підготуйте доповідь «Освіта дорослих як складова системи неперервної освіти зарубіжних країн».

Література

1. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах: монографія / О. І. Огієнко. – Суми : Еллада, 2008. – 444 с.

2. Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному просторі : монографія / Авшенюк Н.М., Кудін В.О., Огієнко О.І., Постригач Н.О., Пуховська Л.П., П'ятакова Т.С., Сулима О.В. - К. : Видав, 2011. – 342 с.

3. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: монографія – За ред. Н.Г. Ничкало, В.О.Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.

4. Сбруєва А. А. Глобальні та регіональні тенденції розвитку вищої освіти в умовах побудови суспільства знань / А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 80 с.

5. Bray M. Comparative Education in the Era of Globalisation: evolution, missions and roles / M. Bray // Policy Futures in Education, 2003. – Vol. 1. – № 2. – P. 209–224.

6. Peters J. M. Adult education: evolution and achievements in a developing field of study /J. M. Peters, P. Jarvis. – San Francisco: Jossey-Bass, 1991. – 491 p.

7. Thompson M. Adult Education in a Technological Society / Melody Thompson // Journal of Lifelong Learning. – 2011. – Vol. 20. – P. 51–71.

Методичні вказівки

1. На основі аналізу зарубіжної і вітчизняної літератури визначте і обґрунтуйте цивілізаційні виклики, загрози і бар'єри розвитку освіти дорослих у зарубіжних країнах (до 2 сторінок тексту).

2. Оберіть декілька країн (3-5) і проаналізуйте соціально-економічні, соціокультурні, політичні, особистісні фактори розвитку освіти дорослих. Зробіть порівняльну таблицю.

3. Підготуйте текст і презентацію наукової доповіді, обравши 3-5 країн до порівняння.

Тема 2. Компаративістські дослідження у галузі освіти дорослих: генеза, концептуальні підходи

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. У науковій літературі існують різні погляди на сутність і підходи до компаративістських досліджень у галузі освіти дорослих. Співставте ці визначення. Яке з них найбільш повно відображає суттєві ознаки процесу навчання? Обґрунтуйте свою думку?

Завдання 2. Проаналізуйте розвиток освіти дорослих в однієї з зарубіжних країн і окресліть етапи її розвитку.

Завдання 3. Підготуйте реферат «Глобальні і національні тенденції розвитку освіти дорослих».

Література

1. Галус О. М. Порівняльна педагогіка : [навч. посіб.] / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К. : Вища шк., 2006. – 215 с.

2. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник. – К. : ДАКККіМ, 2008. – 291 с.

3. Порівняльно-педагогічні дослідження у галузі освіти дорослих як перспективний напрямок розвитку педагогічної компаративістики /Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів : хрестоматія /авторський колектив. - К. : Педагогічна думка, 2015. – С. 115–123.

4. Arnove R. F. Comparative education: the dialectic of the global and the local / Robert F. Arnove, Carlos Alberto Torres; 3th ed. – London : Rowman & Littlefield, 2007. – 419 p.

5. Oni C. S. Comparative Adult Education: The Nature and Approaches / C.S. Oni // African Jnr. of information technology. – 1998. – Vol. 4. – № 1. – P. 11–23.

6. Robinsohn, S. B. Comparative education: A basic approach. (H. Robinsohn, Ed.) Jerusalem: Magnes Press, 1994. – 254 p.

Методичні вказівки

1. Схарактеризуйте поняттєво-термінологічний апарат компаративістських досліджень у галузі освіти дорослих. Проаналізуйте визначення різних науковців і підготуйте порівняльну таблицю.

2. Оберіть зарубіжну країну. На основі ретроспективного аналізу окресліть етапи розвитку освіти дорослих. Підготуйте таблицю.

3. Опрацюйте наукову літератури з проблеми освіти дорослих, підготуйте реферат.

Тема 3. Методологія, методи та джерельна база компаративістських досліджень у галузі освіти дорослих

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Визначте групу методів вивчення будь-якої проблеми у галузі освіти дорослих, обґрунтуйте доцільність і можливу ефективність їх застосування.

Завдання 2. З'ясуйте відмінність джерельної бази порівняльних досліджень у галузі освіти дорослих. Підберіть наукові джерела зарубіжних вчених до теми свого дослідження.

Завдання 3. Підготуйте реферат «Методологічні підходи порівняльних досліджень у галузі освіти дорослих».

Література

1. Огієнко О.І. Методологічні орієнтири порівняльної педагогіки в умовах глобалізації / Олена Огієнко // Освіта для сучасності : зб. наук. пр.: у 2 т. – Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. – Т.2. – С. 359-367.
2. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / упоряд. І. М. Богданова, Н. І. Дідусь, З. Н. Курлянд, М. Ф. Ломонова та ін. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2000. – 164 с.
3. Постригач Н.О. Розвиток методології порівняльно-педагогічних досліджень в умовах модернізаційних освітніх процесів / Н.О. Постригач // Вища освіта України. – 2010. – Тем. вип. : Вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – С. 292-297.
4. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навч. пос. / А. А. Сбруєва. – Суми : Університетська книга, 2013. – 300 с.
5. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / Марія Миронівна Чепіль. – К. : Академвидав, 2014. – 215 с.
6. Schriewer J. Theories and methods in comparative education / J. Schriewer, V. Holmes; 3rd ed. – Frankfurt: Peter Lang, 2000. – 340 p.

Методичні вказівки

1. Для аналізу методів порівняльних досліджень у галузі освіти дорослих використовуйте таблицю.
2. Проаналізуйте наукові джерела з досліджуваної проблеми і складіть список літератури.
3. На основі аналізу наукової літератури підготуйте реферат.

Тема 4. Освітня політика міжнародних організацій щодо розвитку освіти дорослих: порівняльний аналіз

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте список міжнародних організацій, які опікуються проблемами освіти дорослих. Визначте напрям їх діяльності.

Завдання 2. Схарактеризуйте проектну діяльність Європейської асоціації освіти дорослих. Підготуйте список проектів, які виконуються під егідою ЕАЕА.

Завдання 3. Підготуйте презентацію, щодо проведення Міжнародних конференцій з освіти дорослих під егідою ЮНЕСКО і окресліть їх вплив на розвиток освіти дорослих в світі.

Література

8. Інформаційний сайт Європейської асоціації освіти дорослих : <http://www.eaea.org>.

9. Інформація про системи освіти країн – членів Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО на сайті інформаційної мережі ІВЕ : <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.

10. Інформаційний сайт Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО: <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.

11. UNESCO Institute for Education. Adult Education. The Hamburg Declaration. The Agenda for the Future. – Hamburg: UIE, 1997. – 17 p.

12. UNESCO: Fifth International Conference on Adult Education, Hamburg, Germany, 14-18 July 1997. Final Report. Paris: UNESCO, 1997. – 18 p.

13. UNESCO: International Conference on Adult Education; 4th. – Paris, 1985. Final Report. – Paris: UNESCO, 1985. – 137 p.

Методичні вказівки

1. На основі аналізу інтернет-джерел підготуйте таблицю, в якій зазначте назву, напрям діяльності і сайт міжнародних організацій з освіти дорослих.
2. Використовуючи сайт ЕАЕА, проаналізуйте проектну діяльність асоціації і окресліть їх напрямки і зміст.
3. Підготуйте презентацію, в якій розкрийте рекомендації, які були прийняті на Міжнародних конференціях з освіти дорослих під егідою ЮНЕСКО

Тема 5. Трансформація місії освіти дорослих у розвинених країнах світу в умовах суспільства знань

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Схарактеризуйте законодавчо-правову базу, яка забезпечує функціонування освіти дорослих.

Завдання 2. Складіть список соціальних партнерів, залучених в освіту дорослих.

Завдання 3. Підготуйте презентацію щодо місії та функцій освіти дорослих.

Література

1. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах: монографія / О. І. Огієнко. – Суми : Еллада, 2008. – 444 с.
2. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія і практика: монографія / Авшенюк Н.М., Десятов Т.М., Дяченко Л.М., Н.О. Постригач, Л.П. Пуховська, О.В.Сулима. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
3. Пазюра Н.В. Внутрішньофірмова професійна підготовка виробничого персоналу в Японії і Південній Кореї: теорія і практика: монографія. – К.: Вид-во «Альфа-ПК», 2014. – 514 с.
4. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: монографія – За ред. Н.Г. Ничкало, В.О.Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.
5. Інформаційний сайт [Electronic Platform for Adult Learning in Europe](https://ec.europa.eu/epale/) (EPALE) <https://ec.europa.eu/epale/>
6. Інформація про системи освіти країн – членів ЄС на сайті інформаційної мережі EURYDICE : <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.

Методичні вказівки

1. На основі Інтернет-джерел складіть порівняльну таблицю законодавчо-правової бази, яка забезпечує функціонування освіти дорослих.

2. На основі аналізу літератури підготуйте реферат про механізми багатоканального фінансування системи освіти дорослих.

3. Проаналізуйте сферу та напрями діяльності соціальних партнерів, залучених в освіту дорослих.

Тема 6. Структурні та функціональні трансформації систем освіти дорослих

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Структури освіти дорослих характеризуються гнучкістю, багаторівневістю, диверсифікаційністю, відмічається розгалуженість мережі навчальних закладів з освіти дорослих у зарубіжних країнах. Назвіть причини цього і обґрунтуйте свою думку.

Завдання 2. Охарактеризуйте діяльність інституцій освіти дорослих в країнах зарубіжжя.

Завдання 3. Опрацюйте літературу щодо навчальних програм для дорослих, впровадження інформаційних технологій та формування єдиного інформаційно-освітнього простору.

Література

1. Інформаційний сайт Європейського центру розвитку професійної освіти : <http://www.cedefop.europa.eu/>

2. Освіта дорослих: професійний розвиток особистості: навч.-метод. посіб. – К.: Грамота, 2012. – 160 с.

3. Професійне навчання дорослого населення : теоретико-методологічні засади: монографія / Ничкало Н.Г., Радкевич В.О., Щербак О.І., Дорошенко Н.І., Василенко О.В., Скульська В.Є. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 266 с.

4. Brookfield S. D. Understanding and facilitating adult learning / Stephen D. Brookfield. – San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1986. – xxiv, 375 p.

5. Hans N. Comparative Education: A Study of Educational Factors and Traditions / N. Hans. 3rd edition. London: Routledge and K. Paul, 1949. – 334 p.

6. Maydl P. Adult education in Europe: Methodological framework for comparative studies / P. Maydl; 2nd ed. – Prague: European Centre for Leisure and Education, 2003. – 187 p.

Методичні вказівки

1. На основі Інтернет-джерел складіть порівняльну таблицю диверсифікації та багаторівневості структур освіти дорослих.

2. Підготуйте аналітичну доповідь на тему «Діяльність інституцій освіти дорослих у в країнах зарубіжжя».

3. Підготуйте текст та презентацію на тему «Впровадження інформаційних технологій в навчальні програми для дорослих у країнах зарубіжжя»

Тема 7. Порівняльний аналіз моделей підготовки фахівців – андрагогів

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Охарактеризуйте моделі підготовки фахівців-андрагогів.

Завдання 2. На основі аналізу змісту та структури навчальних програм професійної підготовки андрагогів зробіть порівняльну таблицю професійної підготовки андрагогів у країнах Європи і США.

Завдання 3. Проаналізуйте форми, методи, технології підготовки викладачів для галузі освіти дорослих.

Література

1. Литовченко І. М. Андрагогічна модель навчання М. Ш. Ноулза в дії: методичні рекомендації / Литовченко І. М. – К.: КПІ, 2011. – 40 с.

2. Литовченко І. М. Підготовка андрагогічного персоналу: американський досвід / І. М. Литовченко // Міждисциплінарність як методологія гуманітарних наук: мова, освіта, культура: міжнар. наук.-практ. конф., 26–27 квіт. 2012 р.: тези доп. – Умань, 2012. – Ч. II. – С. 115–118.

3. Постригач Н. О. Професійна підготовка педагогічного персоналу в Греції [Електронний ресурс] / Н.О. Постригач. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vgnpu_ped/2008_12/V12_35.pdf.

4. Тикушина І. А. Сравнительный анализ подготовки преподавателей дополнительного образования взрослых в Великобритании и США / И. А. Тикушина // Известия Росс. гос. пед. ун-та им. А. И. Герцена. – 2011. – № 5. – С. 304–310.

5. Jonasson J.T. The Nordic model of adult education: Issues for discussion / J.T.Jonasson, A. Tuijnman. // In Tuijnman A., Hellström Z. Curious Minds. Nordic adult education compared. - Copenhagen: TemaNord & Nordic Council of Ministers, 2001. – P. 116–128.

6. Harris W.J.A. Comparative Adult Education: Practice, Purpose and Theory / W.J.A. Harris. - Michigan : Addison-Wesley Longman Limited, 1980 - 198 p.

Методичні вказівки

1. Підготуйте реферат на тему : «Професійна діяльність, роль та функції фахівців-андрагогів у зарубіжних країнах».
2. На основі порівняльної таблиці зробіть розгорнуту порівняльну характеристику професійної підготовки андрагогів у країнах Європи і США.
3. Підготуйте текст і презентацію наукової доповіді, обравши 3-5 країн до порівняння.

Тема 8. Тенденції та перспективні напрями розвитку освіти дорослих у зарубіжних країнах

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Оберіть країну (Великобританія, Франція, Польща, США) та охарактеризуйте тенденції розвитку системи освіти дорослих у порівнянні з Україною

Завдання 2. Охарактеризуйте тенденції розвитку освіти дорослих на макро-, мезо- та мікро- рівнях.

Завдання 3. Охарактеризуйте перспективні напрями розвитку освіти дорослих та можливості використання інноваційних ідей зарубіжного досвіду у галузі освіти дорослих на вітчизняному освітньому просторі.

Література

1. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах: монографія / О. І. Огієнко. – Суми : Еллада, 2008. – 444 с.

2. Десятов Т. М. Тенденції розвитку неперервної освіти в країнах Східної Європи (друга половина ХХ століття): монографія / Десятов Т. М. – К. : АртЕк, 2005. – 472 с.

3. Коваленко С. М. Тенденції розвитку освіти дорослих в Англії (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Коваленко Світлана Миколаївна; СумДПУ імені А. С. Макаренка. – Суми, 2005. – 235 с.

4. Knowles M. S. Handbook of adult education in the United States / Malcolm Shepherd Knowles. – Chicago: Adult Education Association of the USA, 1960. – xv, 624 p.

5. Blossfeld H-P. Adult Learning in Modern Societies An International Comparison from a Life-course Perspective eduLIFE Lifelong Learning, 2014. – 416 p.

6. Kelly T. A. History of Adult Education in Great Britain / T.A. Kelly; 3rd ed. – Liverpool: Liverpool University Press, 1992. – 425 p.

7. Knox A. Comparing Adult Education in the United States and Other Countries [Електронний ресурс] / Alan Knox. – Режим доступу: http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2014/nevelestudomany_2014_1_6-19.pdf

Методичні вказівки

1. Проаналізуйте наукові джерела з досліджуваної проблеми і складіть список літератури.

2. На основі характеристики обраної країни окресліть тенденції розвитку системи освіти дорослих у порівнянні з Україною.

3. На основі аналізу Інтернет-джерел і списку літератури складіть реферат на тему : «Перспективні напрями розвитку освіти дорослих та

можливості використання інноваційних ідей зарубіжного досвіду у галузі освіти дорослих в Україні».